

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua tästä teemasta. Sivistyksen merkitys edistyksen, tulevaisuususkon ja yhteiskunnan uudistumisen perustana sekä tieteen itseisarvo ja tieteen vapauden turvaaminen ovat asioita, joista haluamme pitää kiinni myös tulevaisuudessa. Tavoitteessa olisi kuitenkin hyvä huomioida, että korkeakoulut eivät ainoastaan tuota sivistystä ja tutkimusta, vaan ovat myös keskeinen osa Suomen kasvun ja osaamisen perustaa sekä tuottavat osaajia työmarkkinoille. Tämän vuoksi yhteistyö ja vuoropuhelu työelämän kanssa on erityisen tärkeää ja olisi hyvä huomioida myös tässä ja muissa vision tavoitteissa.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Yritysten ja yhteiskunnan uudistumisen näkökulmasta olisi hyödyllistä kuvata myös, miten tutkimustieto saadaan ketterästi käyttöön elinkeinoelämän ja julkisen sektorin uudistumisessa. Ylipäätään olisi hyvä käydä laajemmin ja enemmän keskustelua työelämän kanssa osaamistarpeisiin ja yhteistyöhön liittyen.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

On yhteiskunnallisesti merkittävää, että Suomessa kaikilla on yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutukseen. Siksi tässä kappaleessa on mielestämme huomioitu oikeita ja tärkeitä asioita. On kuitenkin hyvä huomioida, että korkeakouluopintoihin ei aina siirrytä suoraan ammatillisesta koulutuksesta vaan moni saattaa olla työelämässä tässä välissä osaamista kerryttämässä ja siirtyy korkeakouluopintoihin myöhemmin. Tämänkin vuoksi olisi tärkeää, että vuoropuhelua yritysten ja työelämän kanssa käydään enemmän. Kannatamme suomalaisille yhtä maksutonta korkeakoulututkintoa ja osaamistarpeiden muuttuessa sitä, että osaamista päivitetään pienemmillä osaamiskokonaisuuksilla. Mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen ja alanvaihtoon on säilytettävä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Emme kannata nuorten aikuisten korkeakoulutettujen osuuden nostamista 60 prosenttiin. Koemme, että 50 prosentin tavoite olisi realistisempi ja vastaisi paremmin työelämän tarpeeseen. Teollisuus tarvitsee tulevaisuudessa yhäkin ja merkittävästi myös ammatillisia osaajia ja ilman heitä, teollisuuden laitokset ja työpaikat häviävät Suomesta. Teollisuudessa tarvitaan siis jatkossakin sekä korkeakoulutettuja että ammatillisia osaajia. Tämä viesti tulee suoraan alamme yrityksiltä.

Lukiokoulutuksen tarjonnan vahvistaminen paikoittain voi olla tärkeää, mikäli opiskelupaikoista on alueellisesti pulaa. Kuitenkin sekä lukio että ammatillinen koulutus on nähtävä yhtä relevantteina polkuina korkeakoulutukseen sekä korkeakoulutettujen määrän nostamiseen. Kemianteollisuuden näkökulmasta on olennaista, että ammatilliselta toiselta asteelta korkeakouluun suuntautuvia polkuja vahvistetaan niin, että ammatillisen osaamisen laatu ja jatko-opintovalmiudet ovat vahvat.

Kun korkeakoulupaikkoja lisätään, on erityisen tärkeää huomioida mille aloille työelämä tulee osaajia tulevaisuudessa työllistämään. Tähän tarvitaan hyvä kokonaiskuva sekä laadukkaasti kerättyä ennakkointitietoa. Uusia aloituspaikkoja ei voida lisätä sen mukaisesti mitkä alat ovat nuorille vetovoimaisia, vaan paikkoja on lisättävä työelämän tarpeet edellä.

Korkeakoulutettujen työllistymisen edellytyksien parantamisessa on tärkeää tehdä vahvaa yhteistyötä yritysten sekä työelämän kanssa. Laaja-alaisten tutkinto-ohjelmien kehittämisessä on tärkeää huomioida työelämän osaamistarpeet ja se ei saa johtaa syväosaamisen heikentymiseen, joka on tärkeää esimerkiksi monilla luonnontieteiden aloilla.

Kaikissa vision toimenpiteissä tulee näkyä selkeä kytkös elinkeinoelämään ja yrityksiin.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitekirjaus, jossa nuorten korkeakoulutettujen aikuisten osuuden esitetään nousevan 60 prosenttiin, herättää huolta. Tavoite ei ole realistinen, sillä opiskelijamäärien kasvaessa myös korkeakoulujen rahoituksen tulisi nousta, jotta opetuksen laatu pysyisi riittävällä tasolla. Tämä on epärealistista tässä taloustilanteessa ja jäsenyritystemme huoli liittyy nimenomaan laadun varmistamiseen koulutusmäärien kasvaessa. Kemianteollisuuden osaajista puolella ammatillinen tutkinto ja osaamiskyselymme mukaan tilanne ei ole lähivuosina muuttumassa.

Työelämän koulutustarpeita ja -määriä on pystyttävä ennakoimaan paremmin hyödyntämällä ajankohtaista työmarkkinadataa ja seuraamalla teknologian ja yhteiskunnan kehityssuuntia. Osaamistarpeista on myös käytävä laajaa keskustelua yritysten kanssa, jotta pystytään tunnistamaan työelämän poikkitieteelliset odotukset, esimerkiksi ajankohtaisen lainsäädännön osaaminen.

Hyvä ja tärkeä huomio on kuitenkin se, että Suomen tulee olla vetovoimainen kansainvälisille osaajille. Suomen on varmistettava, että maahan houkutellaan jatkossakin huippuosaajia ja -opiskelijoita sekä että heille luodaan paremmat edellytykset jäädä Suomeen myös opintojen päätyttyä. Kansainvälisten opiskelijoiden työllistyminen on keskeistä – nyt vain noin puolet jää Suomeen. Yritysten ja korkeakoulujen yhteistyö on avainasemassa siinä, että kansainväliset opiskelijat löytävät Suomesta harjoittelu- ja työpaikkoja opintojensa aikana ja niiden jälkeen. Kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen tukemiseksi voidaan luoda esimerkiksi mentorointiverkostoja, yhteistyöprojekteja yritysten kanssa sekä englanninkielistä uraohjausta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Hyvä nosto toimenpiteissä on se, että jatketaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain mukaisia toimia, tässä kuitenkin yritysten tulisi näkyä vahvemmin korkeakoulujen kumppaneina.

Tutkimustoiminta vaatii myös vahvaa perusosaamista: Suomen menestys ja kilpailukyky edellyttävät korkeatasoista tutkimusta ja vahvaa matemaattisluonnontieteellistä perusosaamista, jotta voimme kehittää uuden sukupolven vastuullisempia tuotteita ja innovaatioita.

Korkeakoulupolitiikassa on painotettava tutkimuksen laatua, jotta Suomessa toimii jatkossa kansainvälisesti tunnustettuja huippuyksiköitä. Vahva perustutkimus mahdollistaa yliopistot ja yritysten välisen laadukkaan soveltavan tutkimuksen. Jos perustutkimuksesta ei pidetä huolta, koko korkeakoulujärjestelmän perusta rapautuu tulevaisuudessa.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Vision linjaus korkeakoulujen erikoistumisen ja yhteistyön vahvistamisesta sekä siitä, että tutkimus ja koulutus kehittyvät tiiviissä yhteistyössä yritysten ja työelämän kanssa, on oikeansuuntainen. Korkeakoulujen tulisi profiloitua enemmän, jotta ne voivat keskittyä omiin vahvuusalueisiinsa, parantaa koulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä välttää päällekkäisyyksiä. Selkeä profiili auttaa myös erottumaan kansainvälisesti ja vastaamaan paremmin alueellisiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Laaja korkeakouluverkosto on kallis ylläpitää, jonka vuoksi korkeakoulujen määrää tulisi vähentää, kuitenkin niin, ettei se heikennä työvoiman saatavuutta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpide korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laadun nostamisesta on oikeasuuntainen. Hyvä tavoite on myös, korkeakoulujen päällekkäisten tehtävien purkaminen ja yhteistyön edistäminen. Kemianteollisuus näkee kuitenkin, että ammattikorkeakoulu- ja yliopistotoiminnan tulee säilyä erityispiirteiltään toisistaan erottavana.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

On hyvä, että julkisen rahoituksen rinnalla korostetaan rahoitusta yksityisistä, eurooppalaisista ja kansainvälisistä lähteistä.

Valtion T&K-rahoituksen kasvattamisessa on olennaista huomioida, että 4 prosentin T&K-tavoitteen saavuttaminen perustuu erityisesti yksityisten T&K-investointien kasvuun ja että julkisen rahoituksen tulee tukea tätä. Siksi visiossa tulisi selkeämmin todeta, että T&K-lisärahoitusta suunnataan merkittävästi yritysveloiseen T&K-toimintaan, kaupallistamiseen, kriittisiin teknologioihin, turvallisuuteen ja vihreään siirtymään. Julkisista panostuksista ei voi käyttää suurinta osaa korkeakoulujen uutta luovaan T&K-toimintaan, sillä TKI-panostusten "vipuvaikutus" on tärkeä huomioida: tavoitteena on, että kokonaisuus aidosti vauhdittaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja synnyttää kasvua, jolloin yritysten rooli ja rahoituksen kohdentumisen vaikutusmekanismit on syytä kuvata selkeämmin. Vipuvaikutus ei kuitenkaan toimi ilman yrityksiin suoraan suuntautuvaa tutkimus- ja kehitysrahoitusta, jaon tulisi olla 2/3 yrityksille ja 1/3 korkeakouluille.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

On hyvä nosto, että yliopistojen ja -ammattikorkeakoulujen tulevassa valtionrahoituksessa painottuvat korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kokonaisvaltainen laatu ja vaikuttavuus. Korkeakoulujen rahoitusmalleja tulisi kehittää yksinkertaisemmiksi ja niin, että ne palkitsevat selkeämmin vaikuttavuudesta – kuten työllistymisestä opintojen jälkeen ja yritysyritysten edistämisestä. Rahoitusmallin ei tulisi myöskään olla jälkijättöinen, sillä se tekee uudistusten toteuttamisesta käytännössä mahdotonta.

Yritysten ja korkeakoulujen on oltava oma-aloitteisia sekä aloitteellisia yhteistyön kehittämisessä. Yhteistyötä voidaan lisätä esimerkiksi vierailuluennoilla, harjoitteluilla ja opinnäytetöillä, jotka ovat kytköksissä työelämään ja auttavat opiskelijoita tunnistamaan koulutuksen yhteydet työelämän tarpeisiin ja tarjoamiin työmahdollisuuksiin.

Yhteistyötä olisi myös kehitettävä entisestään: nykyinen yhteistyö korkeakoulujen eri laitosten välillä on kankeaa, ja yritykset joutuvat asioimaan liian monien tahojen kanssa. Tämän vuoksi korkeakoulujen sisäistä yhteistyötä ja joustavuutta on vahvistettava. Korkeakoulujen tulee tarjota yksi selkeä yhteistyökumppani, jonka kautta yritykset voivat hoitaa koko yhteistyöprosessin alusta loppuun.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuosittelujen kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Priorisointia pitäisi tehdä ainakin näissä kahdessa asiassa:

1. Laatu ja vaikuttavuus mittareiksi ja kannusteiksi rahoitusmalliin nykyistä vahvemmin. Vision tavoitteita tukee se, että korkeakoulujen rahoitus ja ohjaus painottavat kokonaisvaltaista laatua ja vaikuttavuutta. Tätä kannattaa täsmentää siten, että työllistyminen (valmistumisen jälkeen) ja yritysysteistyö näkyvät kannusteissa selkeämmin.
2. Koko koulutusketjun perusosaaminen. Kemianteollisuuden näkökulmasta vahva perusosaaminen, ja erityisesti matemaattis-luonnontieteellinen perusosaaminen, on kriittinen osa jatko-opinnoissa ja työelämässä pärjäämistä. PISA-tuloksissa myös nämä osaamiset ovat Suomessa heikentyneet merkittävästi. Vahva perusosaaminen on kaiken oppimisen ja myös korkeakouluopinnoissa pärjäämisen edellytys.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

-

9. Muut kommentit

-

Hyyryläinen Hanna
Kemianteollisuus ry